

по-перше, наявність такої підстави скасування рішення суду, як затвердження мирової угоди, не передбачається й у Цивільному процесуальному кодексі України (далі - ЦПК України), хоча у ст. 306, 334 ЦПК України передбачається право сторін на укладання мирової угоди на стадії апеляційного та касаційного розгляду справ;

по-друге, ст. 99 ГПК України ототожнює процедури: в апеляційній інстанції справи переглядаються за правилами розгляду цих справ у першій інстанції з урахуванням особливостей, передбачених у цьому розділі. Апеляційний господарський суд, переглядаючи рішення в апеляційному порядку, користується правами, наданими суду першої інстанції [5, с. 25].

Отже, положення щодо укладання мирової угоди відповідно до ст. 78 ГПК України цілком можуть бути реалізованими при апеляційному розгляді справ, що і відбувається у багатьох випадках у господарських судах України.

Таким чином, чинне господарсько-процесуальне законодавство України потребує свого удосконалення.

Література

1. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України від 14 травня 1992 року № 2343-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 31. – Ст. 440.

2. Фединяк Л. Мирова угода як спосіб врегулювання цивільно-правових спорів: окремі питання / Л. Фединяк // Право України. – 2003. – № 4. – С. 53-57.

3. Господарський процесуальний кодекс України від 06 листопада 1991 р. № 1798-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 6. – Ст. 56.

4. Про деякі питання практики застосування норм Господарського процесуального кодексу України, порушені у доповідних записках про роботу господарських судів у 2005 році та в першому півріччі 2006 року: Вищий господарський суд України, Інформаційний лист від 20.10.2006 № 01-8/2351 [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1077.1385.0>

5. Подцерковний О. До проблеми примирення сторін у господарському процесі / О. Подцерковний // Українське комерційне право. – 2011. – № 11. – С. 20-26.

УДК 346.9 (043.2)

Горбатюк Я. В., асистент,

Свідіна О. Д., студентка,

Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ДО ПИТАННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ СТОРІН У ГОСПОДАРЬКОМУ ПРОЦЕСІ

Основними учасниками господарського процесу є сторони. У господарсько-процесуальному законодавстві України не визначається поняття «сторони господарського процесу», а лише зазначається хто може

бути стороною господарського процесу. Господарський процесуальний кодекс України (надалі - ГПК України) визначає, хто може бути сторонами під час вирішення господарського спору у суді у статті 21, яка досить обмежено регулює це питання і містить посилання на ст. 1 ГПК України.

Поєднавши зміст ст. 21 та ст. 1 ГПК України, розуміємо, що сторонами - позивачем і відповідачем - у господарському процесі виступають підприємства, установи, організації, інші юридичні особи (у тому числі іноземні), громадяни, які здійснюють підприємницьку діяльність без створення юридичної особи і в установленому порядку набули статусу суб'єкта підприємницької діяльності (підприємства та організації), а у випадках, передбачених законодавством України, також державні та інші органи, громадяни, що не є суб'єктами підприємницької діяльності. Стаття 2 ГПК України серед осіб, які звертаються до господарського суду з позовними вимогами, виокремлює підприємства та організації із заявами про захист своїх прав та охоронюваних законом інтересів; державні та інші органи - у випадках, передбачених законодавством; прокурорів та їхніх заступників - в інтересах держави; а також Рахункову палату - в інтересах держави у межах повноважень, що передбачені Конституцією та законами України [1, с. 106-107].

Сторонами господарського процесу, згідно з діючим законодавством, можуть бути також іноземні юридичні особи. Сторонами господарського процесу можуть бути державні органи, органи місцевого самоврядування або некомерційні суб'єкти господарювання, але для досягнення мети їхньої діяльності, вони вступають у відносини із суб'єктами підприємництва [1, с. 107].

Більшість науковців даючи визначення поняттю «сторони господарського процесу», не згадують про момент з якого набувається відповідний процесуальний статус. Сторони набувають процесуальний статус з моменту відкриття провадження у справі, тобто з винесенням ухвали про порушення провадження у справі (ст. 64 ГПК України).

С. С. Бичкова у дослідженні вищезазначеного питання, звертає увагу на те, що у процесуальному законодавстві України особи називаються «позивачами», «відповідачами» уже під час подання позовної заяви до суду, і навіть під час визначення підсудності, тобто позов ще навіть не подається, а лише вирішується до якого суду направляти справу. Стаття 21 ГПК України називає ту особу позивачем, що подала позов або в інтересах яких подано позов. Але якщо особа набуває статус сторони процесу з моменту подання позовної заяви, то які ж процесуальні обов'язки на неї покладаються? Про які обов'язки відповідача можна вести мову, якщо ще відсутнє порушення провадження у справі, якщо майбутній відповідач

навіть не підозрює про існування позову? Адже, як правило, відповідач дізнається про позов з надісланої судом копії ухвали про порушення провадження по справі.

У висновку свого дослідження С. С. Бичкова підсумовує, що сторони набувають процесуального статусу з моменту відкриття провадження по справі та додає, що необхідно правильно тлумачити нормативні приписи: що коли йдеться про дії, які вчиняються до відкриття провадження у справі, а також після відмови у відкриття такого провадження (наприклад, апеляційне оскарження ухвали про відмову у прийнятті позовної заяви), сторін спору потрібно розуміти як потенційних осіб, які беруть участь у справі [2, с. 10].

Ще одним із важливих питань правового статусу сторін у господарському процесі є їхнє процесуальне правонаступництво. Так, у постанові Пленуму Вищого господарського суду України (далі – ВГС України) № 18 від 26.12.2011 «Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу України судами першої інстанції», п. 1.4 постанови врегульовано, зокрема, питання процесуального правонаступництва фізичних осіб - підприємців та учасників корпоративних відносин, які є сторонами у справах. ВГС України вважає, що таке правонаступництво можливе за одночасної наявності двох умов:

- відповідні правонаступники мають аналогічний правовий статус (наприклад, фізичних осіб - підприємців чи учасників корпоративних відносин);

- існування даного статусу на момент вирішення господарським судом питання про процесуальне правонаступництво.

Сама тільки можливість виникнення процесуального правонаступництва в майбутньому, приміром через передбачуване успадкування майна та виникнення в іншої особи у зв'язку із цим корпоративних прав, не може братися судом до уваги.

У разі відсутності відповідних умов при вибутті фізичної особи зі спірних правовідносин провадження у справі підлягає припиненню на підставі п. 6 ч. 1 (а не п. 1 ч. 1) ст. 80 ГПК України. Така позиція є спірною, оскільки фактично позбавляє права потенційних правонаступників (йдеться про учасників корпоративних відносин), які на момент розгляду справи з незалежних від їхньої волі причин ще не набули цього статусу, але набудуть у майбутньому, на захист своїх прав у судовому порядку, оскільки повторне звернення до суду після припинення провадження буде неможливим [3, с. 77].

Отже, питання правового статусу сторін у господарському процесі потребує подальшого дослідження та удосконалення з метою уникнення певних прогалин в нормативно-правовому регулюванні цих аспектів.

Література

1. Первушина А. А. Інститут сторін як основних учасників господарського процесу / А. А. Первушина, Н. С. Хатнюк // Юридичний вісник. – 2012. – № 3(24). – С. 103-109.
2. Саєнко М. Новели господарського процесу: крок до правосуддя чи стрибок у зворотному напрямку? / М. Саєнко // Закон і бізнес. – 2012. – № 12 (1051). – С. 2-11.
3. Бичкова С. С. Щодо моменту набуття процесуального статусу особами, які беруть участь у справі / С. С. Бичкова // Кримський юридичний вісник. – 2009. – Випуск 2 (6). – С. 75-81.

УДК 346.9 (043.2)

Горбатюк Я. В., асистент,
Станіславський Д. М., студент,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ЩОДО РЕФОРМУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Актуальність теми зумовлена тим, що у зв'язку з недавніми подіями в Україні виникла різка необхідність реформування відносин, що складаються із застосування господарського процесуального законодавства. Слід наголосити, що важливим елементом судової реформи є формування досконалого процесуального законодавства, оскільки саме ефективне регулювання процедури розгляду судом справ дасть змогу забезпечити належний захист порушених прав та інтересів осіб, а також сприятиме посиленню ефективності функціонування судової системи загалом [1, с. 42].

Парламентська Асамблея Ради Європи у Резолюції № 1466 (2005) зазначила, що Україна досягла суттєвого прогресу в аспекті прийняття цих кодексів.

Питання реформування процесуального законодавства стало одним з пріоритетних завдань, що постають в аспекті забезпечення інтеграції України до Європейського Союзу. У цьому напрямі варто відзначити схвалення Указом Президента України від 10 травня 2006 р. № 361 Концепції вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів, яка визначила одним з концептуальних засад здійснення судової реформи – реформування процесуального законодавства як важливої складової належного функціонування судової системи.

У цьому сенсі на сьогодні залишається актуальним питання з комплексного оновлення господарського процесуального законодавства, яке